

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Εισηγήτρια: Ντίνια Μαρία

Ημερομηνία: 19-10-2025

Κείμενο Ι

Η δημοσιογραφία δεν χρειάζεται περισσότερες ποινές και απαγορεύσεις αλλά συζήτηση για το πώς θα ξαναβρεί την ψυχή της

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα in.gr στις 12 - 11 - 2021 από τον Λευτέρη Χαραλαμπίδου. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 05 - 12 - 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

1. Μια από τις αλλαγές στον ποινικό κώδικα που ψηφίστηκαν ήταν η αυστηροποίηση του πλαισίου για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. Η συγκεκριμένη αλλαγή προκάλεσε σημαντικές αντιδράσεις, που μίλησαν για κίνδυνο περιορισμού των περιθωρίων των δημοσιογράφων να κάνουν ελεύθεροι τη δουλειά τους και για απειλή ποινικοποίησης της δημοσιογραφικής εργασίας. Αυτοί που υπερασπίζονται τη νομοθετική αλλαγή, κυρίως, στέκονται στους κινδύνους από τα κάθε λογής fake news (= ψευδείς ειδήσεις) και τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχουν ειδικά σε συγκυρίες κρίσιμες.

2. Κατανοώ την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τους πραγματικούς κινδύνους από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, ιδίως από τη στιγμή που το διαδίκτυο και ειδικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν πολύ μεγάλη αναπαραγωγή ψευδών, θεωριών συνωμοσίας και ρατσιστικών θεωριών. Όμως, δεν πιστεύω ότι ωφελούν βήματα που απειλούν να φέρουν τους δημοσιογράφους αντιμέτωπους με πιο συχνές ποινικές διώξεις για πράγματα που έγραψαν, κάνοντας τη δουλειά τους και με σεβασμό στη δεοντολογία. Ιδίως, όταν ήδη βλέπουμε τριγύρω μας τα προβλήματα που προκαλούν οι αλληπάλληλες αγωγές που δέχονται δημοσιογράφοι και μέσα ενημέρωσης. Αγωγές που μπορεί να μην έχουν θετική έκβαση για όσους τις καταθέτουν, αλλά για όσους τις δέχονται σημαίνουν μεγάλη ταλαιπωρία και κόστος, ψυχικό και υλικό. Γι' αυτό και πολλές φορές έχουν περιγραφεί ως απόπειρες φίμωσης των δημοσιογράφων και των μέσων ενημέρωσης.

3. Αυτό σημαίνει ότι δεν χρειάζεται τίποτα να αλλάξει στα ζητήματα; Ότι είναι όλα καλά στον τρόπο που ασκείται στη χώρα η δημοσιογραφία; Ότι δεν χρειάζεται να στοχαστούμε τι γίνεται, όταν όντως η δημοσιογραφία «περνάει τα όρια»; Κάθε άλλο.

4. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα σήμερα και στον τρόπο που ασκείται η δημοσιογραφία. Συχνά υπάρχει μικρότερη τεκμηρίωση και μεγαλύτερη ευκολία στο να γράφονται καταγγελίες με την επικίνδυνη ελαφρότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ακόμα, υπάρχει μεγαλύτερος πειρασμός για «δολοφονίες χαρακτήρα». Υπάρχει ανευθυνότητα στο πώς αναπαράγονται φήμες, θεωρίες που δεν έχουν αποδειχτεί, διαδόσεις που δεν αναλογούν στην πραγματικότητα.

5. Όμως, όλα αυτά δεν λύνονται με αυστηρότερες ποινές. Ούτε με μεγαλύτερη ευκολία να ασκούνται διώξεις στους δημοσιογράφους. Ούτε με εισαγγελείς που θα εντοπίζουν παντού «ψευδείς ειδήσεις».

6. Αυτά λύνονται με μια μεγάλη κουβέντα που πρέπει να γίνει εντός των ιδίων των δημοσιογράφων και όσων διαμορφώνουν την κατεύθυνση των μέσων ενημέρωσης. Μια κουβέντα για το πώς οι ίδιοι βάζουμε όρια.

7. Για το πώς οι ίδιοι αντιστεκόμαστε στον πειρασμό της ψευδολογίας. Για το πώς επιστρέφουμε στον πυρήνα της δημοσιογραφίας που τελικά είναι να αναζητάς την αλήθεια, ακόμη και όταν θέλει η εξουσία να την αποκρύψει. Κοντολογίς, να ξαναβρούμε την ψυχή μας και την ουσία του επαγγέλματός μας.

Κείμενο II

[Ψέμα]

Ο Γιάννης Τόλιας γεννήθηκε στις 15 Νοεμβρίου του 1956 στην Πάτρα. Ζει και εργάζεται στην ίδια πόλη. Το ποίημα περιέχεται στην συγκεντρωτική έκδοση «Ό,τι άγγιξα και ό,τι θυμάμαι» 2011, εκδόσεις Γαβριηλίδη. Απόσπασμα.

«Αλήθεια, α στερητ.+ λήθη προσδιορίζει γεγονότα ή πράγματα

που δεν είναι δυνατόν να λησμονηθούν ή να αποκρυβούν»

Αλήθεια

Σκληρή λέξη

τιμωρός

σου στερεί τη διαδικασία της λήθης

και σε καταδικάζει σε μια συνεχή και δια βίου επώδυνη υπόμνηση

Επιστρέφει την φθαρμένη πραγματικότητα μιας εποχής περασμένης

Απουσιολόγος αριστούχος του χρόνου

δεν σου χαρίζει ούτε μια απουσία λησμονιάς

Ω! ψέμα εφήμερο, επινόηση, και κρύπτη της φαντασίας.

Υ.Γ.2 Η μυστική συνάντηση με το γοητευτικό ψέμα

είναι η ανομολόγητη αμαρτία της αλήθειας.

Η αλήθεια έχει πολλές εκδοχές

Διαλέγουμε όποια μας συμφέρει

Το ψέμα όμως έχει μια και μόνη συναρπαστική εκδοχή

Ένα περίτεχνο ψέμα διαθέτει θεατρικότητα

Μια φτωχή εκδοχή της αλήθειας, θεατρινισμό Το ψέμα προσφέρει θαλπωρή

Η αλήθεια παγετώνα Το ψέμα κοχλάζει στην κόλαση της φαντασίας

λεπτοτέχνημα απάτης

Μεταίχμιο ονειρικού

με το γήινο

Μπισκότο τραγανό

με παχιά στρώση σοκολάτας

ψημένο στο φούρνο της επινόησης

Επιμύθιο ανομολόγητου φόβου

Υ.Γ. Μήπως και το όνειρο ψέμα της αλήθειας μας δεν είναι;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α (Μονάδες 20)

Ποια είναι η ένσταση που διατυπώνει ο συντάκτης του Κειμένου 1 στην αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων και τι αντιπροτείνει ως λύση γι' αυτό; Να συνοψίσεις τις απόψεις του σε ένα κείμενο περίπου 70 λέξεων. (Μονάδες 20)

ΘΕΜΑ Β (Μονάδες 35)

B1) Στο παρακάτω χωρίο του κειμένου 1 να αντικαταστήσετε τις λέξεις με άλλες συνώνυμες, ώστε να μην αλλοιώνεται το νόημα του κειμένου : (Μονάδες 5)

«Μια από τις αλλαγές στον ποινικό κώδικα που ψηφίστηκαν ήταν η αυστηροποίηση του πλαισίου για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. Η συγκεκριμένη αλλαγή προκάλεσε σημαντικές αντιδράσεις, που μίλησαν για κίνδυνο περιορισμού των περιθωρίων των δημοσιογράφων να κάνουν ελεύθεροι τη δουλειά τους και για απειλή ποινικοποίησης της δημοσιογραφικής εργασίας. Αυτοί που υπερασπίζονται τη νομοθετική αλλαγή, κυρίως, στέκονται στους κινδύνους από τα κάθε λογής fake news (= ψευδείς ειδήσεις) και τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχουν ειδικά σε συγκυρίες κρίσιμες.»

B2α) Στη Τρίτη παράγραφο του πρώτου κειμένου («Αυτό σημαίνει ότι δεν χρειάζεται τίποτα ... Κάθε άλλο.») ο συντάκτης διατυπώνει μια σειρά από ρητορικά ερωτήματα. Να εξετάσετε τη λειτουργικότητα τους δομικά και ως προς τον επικοινωνιακό τους ρόλο (Μονάδες 10)

B2β) Στο Κείμενο 1 ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί σε κάποια σημεία το α' ενικό και το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να γράψεις δύο παραπομπές του κειμένου για κάθε ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 5) και να εξηγήσεις ποιον στόχο του συντάκτη ικανοποιεί η πρώτη επιλογή (μονάδες 5) και ποιον η δεύτερη (μονάδες 10).

B3) «Κατανοώ την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τους πραγματικούς κινδύνους από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, ιδίως από τη στιγμή που το διαδίκτυο και ειδικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν πολύ μεγάλη αναπαραγωγή ψευδών, θεωριών συνωμοσίας και ρατσιστικών θεωριών.» Να εντοπίσετε το είδος της σύνταξης και να το μετατρέψετε στην αντίθετη της. Ποιες υφολογικές αλλαγές εντοπίζετε μετά την μετατροπή; (Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Γ (Μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 το ψέμα φαίνεται να είναι πιο γοητευτικό από την αλήθεια. Να το τεκμηριώσεις χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο. Ποια είναι η δική σου άποψη σχετικά με τον προβληματισμό; (120 - 150 λέξεις)

ΘΕΜΑ Δ (Μονάδες 30)

Σε μία δημόσια ομιλία σας που θα εκφωνήσετε σε μία εκδήλωση του σχολείου σας με θέμα « Η κοινωνία της πληροφόρησης και οι νέοι » , αναλαμβάνετε να μιλήσετε ως εκπρόσωπος της τάξης σας και να αναπτύξετε τους τρόπους με τους οποίους ο νέος σήμερα μπορεί να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της παραπληροφόρησης (λ. 350-400) (Μονάδες 30)

Β ΛΥΚΕΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΘΕΜΑ Α

Ο αρθρογράφος εκτιμά πως η αυστηρότητα του νόμου θα προκαλέσει πιθανόν ποινικές διώξεις στους δημοσιογράφους, όχι μόνο σ' αυτούς που το αξίζουν, αλλά και σε όσους γράφουν τηρώντας τη δεοντολογία, γεγονός που θα τους καταπονήσει ψυχικά και οικονομικά και θα περιορίσει την ελευθερία έκφρασης. Αντιπροτείνει ως λύση μια δημόσια συζήτηση των δημοσιογράφων για τον τρόπο που θα οριοθετηθούν οι ίδιοι και θα αποφεύγουν τη μετάδοση ψευδών ειδήσεων αντιστεκόμενοι σε κάθε είδους εξουσία.

ΘΕΜΑ Β

Β1

αλλαγές → τροποποιήσεις

διασπορά → διάδοση

ελεύθεροι → ανεξάρτητοι

επιπτώσεις → συνέπειες

κρίσιμες → καθοριστικές

Β2α) Η διατύπωση των ερωτημάτων στην τρίτη παράγραφο στοχεύει:

- Ως προς τη σύνδεση των νοημάτων: στη λειτουργία τους ως «γέφυρα» και μετάβαση μεταξύ του πρώτου μέρους του κειμένου, όπου αναλύονται τα αποτελέσματα της αυστηροποίησης του νόμου για τη διάδοση ψευδών ειδήσεων και οι αντιρρήσεις του αρθρογράφου σ' αυτό και του δεύτερου μέρους, όπου ο ίδιος παρουσιάζει τις λύσεις που προτείνει, αφού έχει γίνει η παραδοχή πως το πρόβλημα υπάρχει.

- Ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα: στην εκδήλωση του προσωπικού προβληματισμού του συγγραφέα για την κατάσταση και στην ευαισθητοποίηση και των αναγνωστών, στη διατήρηση του αμείωτου ενδιαφέροντος για τη συνέχιση της ανάγνωσης. Επίσης, με τη διατύπωση των ερωτήσεων το άρθρο αποκτά αμεσότητα και ζωντάνια.

Β2β)

- Α' ενικό ρηματικό πρόσωπο: «κατανοώ την ανάγκη ...», «όμως δεν πιστεύω ...» (2η παράγραφος). Το πρώτο ενικό ρηματικό πρόσωπο εκφράζει με έμφαση την προσωπική θέση - ένσταση του συντάκτη, που είναι κι αυτός δημοσιογράφος, για ένα θέμα που τον αφορά άμεσα και προσδίδει τόνο προσωπικό και οικείο στο άρθρο του.
- Α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο: «να αντιμετωπίσουμε τους πραγματικούς κινδύνους ...» (2η παράγραφος) «Για το πώς οι ίδιοι αντιστεκόμαστε τον πειρασμό . . .» (6η παράγραφος). Το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο εντάσσει τον συντάκτη στην ομάδα των υπόλοιπων δημοσιογράφων και δημιουργεί αίσθηση καθολικότητας και συμμετοχικότητας, φέρνοντας κοντά των αναγνώστη και κάνοντας τον κοινωνό στο πρόβλημα, χωρίς την απόσταση της αυθεντίας.

B3

- **Είδος σύνταξης** : Η πρόταση είναι ενεργητική σύνταξη.
- **Μετατροπή σε παθητική** : «Η ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι πραγματικοί κίνδυνοι από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, ιδίως από τη στιγμή που από το διαδίκτυο και ειδικά από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπεται πολύ μεγάλη αναπαραγωγή ψευδών, θεωριών συνωμοσίας και ρατσιστικών θεωριών, γίνεται κατανοητή (από μένα).»
- **Υφολογική αλλαγή**: Από προσωπικό και άμεσο ύφος → σε απρόσωπο, ουδέτερο και αντικειμενικό ύφος

ΘΕΜΑ Γ

(Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη ερμηνεία κατάλληλα τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή)

Στο ποίημα είναι εμφανές πως η αλήθεια παρουσιάζεται λιγότερο γοητευτική από το ψέμα κι αυτό αισθητοποιείται με την αντίθεση ανάμεσα στην αλήθεια και το ψέμα (θαλπωρή το ψέμα / παγετώνα η αλήθεια), η οποία δείχνει ότι η άμεση και σκληρή αλήθεια πληγώνει τους ανθρώπους, ενώ η επιλογή λ.χ. ενός κατά συνθήκη ψεύδους μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να ηρεμήσει κάποιον και να μην ταραξεί τη ζωή και την ισορροπία του. Επίσης, η υπεροχή του ψεύδους καταδεικνύεται από τη γλαφυρή εικόνα που αναφέρεται στο ψέμα ως «μπισκότο τραγανό . . . σοκολάτας» παρομοιάζοντας το μ' ένα πλούσιο σε γεύση μπισκότο. Ακόμα το ποιητικό υποκείμενο εκτιμά πως το ψέμα μας κάνει πιο επινοητικούς και εξωστρεφείς κι αυτό αισθητοποιείται με τις μεταφορές «ψημένο στον φούρνο της επινόησης», «κοχλάζει στην κόλαση της φαντασίας».

Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση. Ενδεικτικά: Παρά λίγο να μας πείσει το ποιητικό υποκείμενο! Όμως, πολλοί από εμάς γνωρίζουμε από προσωπική εμπειρία πως το ψέμα μπορεί να ωραιοποιεί καταστάσεις και να ξεγελά προσωρινά, αλλά η αλήθεια είναι αποτέλεσμα της ελευθερίας του πνεύματος. Έτσι, παρά την σχετικότητα της ή

τη σκληρότητά της καταδεικνύει τον άνθρωπο που είναι τολμηρός και έχει υψηλές ηθικές αξίες που δεν του επιτρέπουν να παραπλανά ούτε τον εαυτό του ούτε τους άλλους με ψέματα, γεγονός που σίγουρα θα τον οδηγήσει σε αδιέξοδα και ρήξεις, όταν αυτά αποκαλυφθούν.

ΘΕΜΑ Δ

Προσφώνηση : Αξιότιμοι καθηγητές και γονείς, αγαπητοί συμμαθητές ,

Αφορμή της ομιλίας – εισαγωγή :

- Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από έκρηξη πληροφορίας μέσω διαδικτύου και μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
- Οι νέοι έχουν εύκολη πρόσβαση στη γνώση, αλλά και εκτίθενται στον κίνδυνο παραπληροφόρησης.
- Στόχος της ομιλίας: να αναζητήσουμε τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορούν να προστατευτούν και να διαχειριστούν υπεύθυνα την πληροφορία.

Κυρίως θέμα

Καλλιέργεια κριτικής σκέψης

- Οι νέοι πρέπει να μην αποδέχονται άκριτα ό,τι διαβάζουν στο διαδίκτυο.
- Να ελέγχουν την πηγή της είδησης: ποιος τη δημοσιεύει, ποια είναι η αξιοπιστία του.
- Ανάγκη για εκπαίδευση στα ΜΜΕ και στον ψηφιακό γραμματισμό από το σχολείο.
- Η κριτική ικανότητα λειτουργεί ως “φίλτρο” απέναντι στη διασπορά ψευδών ειδήσεων.

Υπεύθυνη χρήση διαδικτύου και κοινωνικών δικτύων

- Να αποφεύγεται η **ανεξέλεγκτη κοινοποίηση** ειδήσεων χωρίς επαλήθευση.
- Να επιλέγονται **έγκυρες ιστοσελίδες** και να αποφεύγονται αμφίβολες πηγές.
- Η **ψηφιακή παιδεία** πρέπει να καλλιεργεί υπευθυνότητα, σεβασμό και ηθική στο διαδίκτυο.
- Ενίσχυση της **αυτοπειθαρχίας** και του μέτρου στη χρήση των κοινωνικών δικτύων.

Συλλογική δράση και ρόλος της κοινωνίας

- Το **σχολείο, η οικογένεια και οι φορείς ενημέρωσης** οφείλουν να εκπαιδεύουν τους νέους.
- Δημιουργία **προγραμμάτων ευαισθητοποίησης** για τα fake news.
- Οι νέοι μπορούν να λειτουργούν ως **παραδείγματα σωστής ενημέρωσης** στο περιβάλλον τους.

- Η συνεργασία πολιτών και θεσμών οδηγεί σε **ενημερωμένη, δημοκρατική κοινωνία**.

Επίλογος :

Η πληροφόρηση είναι δύναμη, όταν συνοδεύεται από γνώση και υπευθυνότητα. **Οι** νέοι, ως αυριανοί πολίτες, πρέπει να είναι ενημερωμένοι, κριτικοί και ενεργοί. Με σωστή παιδεία και ηθική χρήση της τεχνολογίας, μπορούμε να μετατρέψουμε την κοινωνία της πληροφορίας σε κοινωνία αλήθειας και γνώσης.

Αποφώνηση : Ευχαριστώ για την προσοχή σας